

Бабушко С. Р., Попович С. І.

Національний університет

фізичного виховання і спорту України

ВИКОРИСТАННЯ ТУРИСТИЧНИХ РЕСУРСІВ

М. КИЄВА В ОСВІТНЬОМУ ПРОЦЕСІ НАЦІОНАЛЬНОГО УНІВЕРСИТЕТУ ФІЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ І СПОРТУ УКРАЇНИ

Як відомо, туристичні ресурси охоплюють три категорії об'єктів: природні (унікальні явища природи, печери, водоспади, заповідники, парки, гори, ріки, лікувальні води, кліматичні та бальнеологічні можливості); історико-культурні (музеї, пам'ятники і пам'ятні місця, пов'язані з історичними подіями, життям і діяльністю видатних представників науки, техніки, культури, а також унікальні архітектурні та етнографічні пам'ятки); ті, що демонструють сучасні здобутки країни в промисловості, будівництві, сільському господарстві, науці і культурі, медицині та спорті. У м. Києві представлено усі три групи туристичних ресурсів, що дає можливість урізноманітнити туристичні пропозиції, зробити їх привабливими для різних категорій споживачів. Водночас, туристичні ресурси усіх груп, їх вивчення та використання у туристичній діяльності мають потужний виховний потенціал, сприяють формуванню патріотизму, поваги і бажання зберегти народні традиції та ремесла, примножити духовну й культурну спадщину своєї Батьківщини.

Метою виступу є висвітлення досвіду Національного університету фізичного виховання і спорту України (далі НУФВСУ) з використання туристичних ресурсів м. Києва в освітньому процесі підготовки майбутніх фахівців сфери туризму.

Вивчення туристичних ресурсів – це питання вивчення історії рідного краю з різних позицій, яке сьогодні значно актуалізувалося завдяки процесам глобалізації. Останні можуть привести до руйнації самобутності українського народу, його звичаїв і традицій. Для запобігання такої руйнації, за словами К. Д. Ушинського, необхідно, щоб навчання будувалося відповідно до інтересів народу, що

розвиватиме і зміцнить в учнях ті моральні риси, які є основою патріотизму і національної гордості [1, с. 180].

Вивчення історії рідного краю можливе не лише у середній школі, але й у вищій школі, зокрема у процесі опанування навчальними дисциплінами гуманітарного циклу, а саме у викладанні української мови чи літератури, географії, історії та ін. У цьому контексті особливої значущості набувають і фахово-орієнтовані дисципліни, а саме – циклів спеціальності та спеціалізації за спеціальністю 242 Туризм. Майбутні фахівці сфери туризму мають знати історію рідного краю, любити його та популяризувати, ділитися своєю любов'ю з іншими. На це націлено освітньо-професійну програму «Туристично-екскурсійне обслуговування», що реалізується в НУФВСУ.

Оскільки здобувачі вищої освіти, які навчаються за вказаною освітньою програмою, до вступу в університет переважно проживали в Київській, Черкаській, Житомирській та інших областях України, вони знайомі з м. Києвом, його історією, природними, історико-культурними пам'ятками лише поверхнево. В кращому випадку, вони відвідали основні туристичні місця, на вдаючись у вивчення їх історії.

Проектна група з науково-педагогічних працівників кафедри туризму НУФВСУ при розробці освітньої програми «Туристично-екскурсійне обслуговування» акцентували увагу на саме на краєзнавчому аспекті навчальних дисциплін, що пропонуються для вивчення. Адже краєзнавство є «безцінною скарбницею збереження історичного досвіду багатьох поколінь, всього того найкращого, що витримало випробування часом у сфері матеріальної та духовної культури, своєрідним містком, що з'єднує покоління минулі з поколіннями сучасними та прийдешніми» [2, с. 5].

Вже на першому році навчання здобувачі першого (бакалаврського) рівня вищої освіти спеціальності 242 Туризм вивчають такий обов'язковий освітній компонент як «Туристичне краєзнавство», на що відведено 5 кредитів ЄКТС. Крім того, вивчення туристичних ресурсів також передбачено і під час вивчення вибіркового компоненту. З поміж низки вибіркових дисциплін здобувачам

пропонуються обрати такі, як «Туристично-краєзнавчий практикум», «Початкова туристична підготовка», «Музейно-виставковий практикум», «Актуальна інформація в туризмі», що передбачають ретельне вивчення туристичних ресурсів. Оскільки освітній процес відбувається у м. Києві, то три їх групи й вивчаються на прикладі місцевих туристичних ресурсів.

Логічно, що викладання усіх зазначених навчальних дисциплін здійснюється, як правило, не в стінах університету, а за його межами. Адже вивчати туристичні ресурси в аудиторії – це просте витрачання часу. Навчання через дію – один із видів інтерактивного навчання – є одним із найефективніших і найрезультативніших. Науково-педагогічні працівники кафедри, переважна більшість яких є членами Київської міської організації Національної спілки краєзнавців України, широко застосовують інтерактивні методи у своїй діяльності, діляться своїми знаннями, досвідом та любов'ю до рідного краю, використовуючи туристичні ресурси Києва.

Педагогічна технологія ознайомлення здобувачів з туристичними ресурсами м. Києва є комплексною, однак доволі простою. Основні механізми цієї технології було апробовано при підготовці менеджерів туризму в Інституті туризму Федерації професійних спілок України й висвітлено у журналі «Краєзнавство» [3].

У НУФВСУ технологію було удосконалено й оптимізовано. Вона базується на принципах безперервності і наступності, коли на кожному наступному курсі навчання здобувачі розширюють діапазон своїх знань про туристичні ресурси м. Києва та області, поліпшують свої уміння та навички зі створення туристично-екскурсійного продукту, формують фахові компетентності.

Першим кроком до їх пізнання є вихід академічної групи на маршрут на чолі з науково-педагогічним працівником, який фактично проводить екскурсію, знайомлячи здобувачів із природними чи історико-культурними пам'ятками Києва. Перед початком навчальної екскурсії викладач ставить певні завдання перед групою, щоб забезпечити уважність і концентрацію уваги «екскурсантів», наприклад: порахувати, скільки разів упродовж екскурсії було згадано слово «пам'ятник», «столиця» чи ін.; які «слова-паразити» найчастіше зустрічаються у мові «екскурсовода»; який рік було згадано першим, а який останнім.

У процесі екскурсії викладач ставить певні контрольні запитання, щоб перевірити, наскільки здобувачі запам'ятали інформацію. Наприкінці екскурсії підводяться підсумки, хто із здобувачів був найактивнішим на маршруті, хто дав найбільше правильних відповідей на поставлені запитання. Одним із завершальних кроків на цьому етапі є формулювання завдання на наступні практичні заняття в аудиторії та за межами університету.

Інший рівень знайомства здобувачів з туристичними ресурсами м. Києва передбачає вже їхню безпосередню участь у створенні туристично-екскурсійного продукту. На практичних заняттях з числа здобувачів I курсу формуються кілька команд, кожна з яких обирає собі керівника чи лідера. Розподіляються й інші функціональні обов'язки серед членів команди: фотографа, еколога, медика, медійника та ін., придумують назву своїй команді, девіз. Головне – команді потрібно визначитися з маршрутом майбутньої екскурсії, обрати, які екскурсійні об'єкти вони будуть представляти. На подальших практичних заняттях здобувачі готують і апробують інформацію до обраних туристичних об'єктів, вираховують протяжність і тривалість маршруту, тобто самостійно розробляють екскурсію. Попри те, що методика проведення екскурсій та її особливості здобувачі вивчатимуть ще не скоро, головне на цьому етапі – навчити здобувачів шукати релевантну інформацію про кожен обраний туристичний об'єкт, вміти її скомпонувати, обираючи найцікавіші факти, донести їх до слухача, а також розпочати формування навичок ефективного спілкування та співпраці у команді.

Це означає, що науково-педагогічний працівник використовує так-званий метод «перевернутого навчання», коли здобувачі самостійно готуються й самі виступають в ролі викладача. Натомість, викладач виконує функції не просто слухача чи спостерігача, а модератора та фасилітатора. Він заохочує здобувачів до пошуку оптимальних шляхів донесення інформації до слухача, допомагає ставити акценти у розповіді про історію київських пам'яток, підтримує креативні ініціативи здобувачів та ін.

Завершальним етапом описаної педагогічної технології є проведення командою власноруч розробленої екскурсії для своїх однокурсників та запрошених

гостей – науково-педагогічних працівників кафедри туризму. Після екскурсії команда розміщує короткий фото-звіт на веб-сторінці кафедри у Facebook (<https://www.facebook.com/turizm2014/?ref=bookmarks>). Також готується своєрідний «контрольний текст» екскурсії, де визначено об'єкти, прописано маршрут і представлено усю зібрану інформацію. Обов'язково зазначаються усі члени команди, які долучилися до створення власного туристично-екскурсійного продукту.

Після того, як усі команди провели свої екскурсії та розмістили інформацію у соціальних мережах, визначаються переможці. Переможених не має, оскільки здобувачі визначають сильні сторони кожної проведеної екскурсії та нагороджують команди гучними оплесками.

Таке ознайомлення здобувачів з туристичними ресурсами м. Києва має цілу низку переваг, головною з яких є самостійний пошук інформації про туристичні ресурси м. Києва.

У перспективі, підготовлені матеріали та розроблені маршрути можна використати в організації екскурсій для потенційних вступників до НУФВСУ на освітньо-професійну програму «Туристично-екскурсійне обслуговування».

ВИКОРИСТАНА ЛІТЕРАТУРА:

1. Артемова Л.В. Історія педагогіки України: підручник для студентів вищих педагогічних навчальних закладів. К.: Либідь, 2006. 422 с.
2. Тронько П. Т. Краєзнавство та туризм: проблеми взаємодії та співробітництва. Туристично-краєзнавчі дослідження: матеріали III Всеукраїнської науково-практичної конференції «Туризм в Україні: економіка та культура», Світязь, 9 - 10 вересня 1998 р. К.: КМ - Трейдинг, 1998. Частина перша. С.5.
3. Бабушко С. Р. Деякі аспекти краєзнавчої роботи у вищій школі (на матеріалі навчального процесу в Інституті туризму Федерації професійних спілок України). Краєзнавство. К.: Національна спілка краєзнавців України, 2011. С. 92-98.